

## **СПАДКУВАННЯ ВІРТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ: ОБЛІКОВІ ЗАПИСИ В СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ**

**Грига Наталія Вікторівна**

*студентка юридичного факультету  
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»  
м. Ужгород, Україна*

**Петришин Назар Андрійович**

*бакалавр права, студент ОС «Магістр» юридичного факультету  
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»  
м. Ужгород, Україна*

Дедалі частіше ті виклики, з якими сьогодні зіштовхнулося суспільство, не лише України, а й світу, зокрема, пандемія Covid19, повномасштабна війна, яка сколихнула Європу та спричинили велику кількість смертей актуалізували проблему спадкування віртуальної власності.

Віртуальна власність, у своєму широкому значенні, включає такі об'єкти нематеріального світу як: віртуальні предмети онлайн-ігор, доменні імена, ігрові акаунти, вебсайти, облікові записи електронної пошти, акаунти в соціальних мережах, електронні кошти, файлові сховища тощо. На жаль, в Україні до цієї сфери власності суспільство ставиться досить обережно, з певною осторогою та здебільшого не замислюючись про долю цих об'єктів персональної власності через їх нематеріальну форму, а, натомість, часто майнову та немайнову цінність.

Проте, впродовж останнього десятиліття, коли користувачів соціальних мереж стає дедалі більше, а отже зростає й кількість неактивних акаунтів осіб, які померли.

Останні дослідження зазначають, що у найближчі 50 років кількість акаунтів померлих людей може перевищити кількість активних користувачів, і цей відрив буде лише збільшуватися. Ще 2012-го, через кілька років після заснування мережі «Фейсбук», кількість мертвих душ там сягнула 30 мільйонів, і кожного дня до них додається майже 8000 акаунтів. Соцмережі в перспективі можуть перетворитись на віртуальні цвинтарі.<sup>1</sup>

Тому великі компанії почали впроваджувати різні механізми задля забезпечення фільтрування неактивних облікових записів в соціальних мережах, а подекуди й можливість визначення спадкоємців (управителів) такого віртуального майна.

---

<sup>1</sup>Як помру, то закриптуйте. Що відбувається з акаунтами у соцмережах після смерті користувача URL:<https://www.radiosvoboda.org/a/zhyttia-pislia-smerti-soz-merezhi-blog/30030384.html> (дата звернення: 10.03.2024 р.)

Варто зауважити, що на сьогодні існує проблема відсутності уніфікованих, єдиних підходів спадкування віртуального майна, що породжує велику кількість ініціатив, зокрема, законодавчих в різних країнах світу, проте частіше це має прояв в окремих рішеннях окремих сервісів, які здійснюють керівництво соціальними майданчиками.

Почнімо із такого прикладу як соціальна мережа Facebook, де вже зараз пропонується така функція, як можливість обрати людину, яка керуватиме сторінкою після смерті її власника, тобто фактично започатковує спадкування облікового запису.

На відміну від акаунтів у Facebook та Google, акаунти платіжної системи Алірау не спадкуються, але адміністрація заявляє, що можна успадкувати кошти, що лишилися на акаунті.<sup>2</sup>

Акаунт у Facebook – це веб-сторінка, права на яку має власник сайту. Користувач отримує право користування такою сторінкою, що регулюється правилами користування сайтом. Безпосередніми об'єктами майнових прав виступає саме контент у всіх його можливих формах. На відміну від самого облікового запису, доменного ім'я, логіну, паролю, персонального листування, які не є об'єктом цивільних прав і не є власністю, а спрямовані на безпеку, доступ до вмісту, а тому й не можуть бути окремо передані іншим людям без свого контенту.

Матеріали розміщені на облікових записках в соціальних мережах, що створювалися особою за життя, безпосередньо захищається авторськими правами, тобто правами інтелектуальної власності, саме вони й складають об'єкт майнових прав. Відповідно до чинного національного законодавства забезпечується презумпція авторського права при спадкуванні майна, проте, покладається обов'язок доведення такого права. Спадкові права в цій площині залишають неврегульованими, на чому наголошують науковці з огляду на те, що при здійсненні реєстраційних дій щодо спадкового майна необхідні документи, які б посвідчували право інтелектуальної власності на ті чи інші об'єкти. Спадкування авторського права закріплюється окремим документом, а щодо вмісту на облікових записках у соціальних мережах, здійснення переліку кожного об'єкту інтелектуальної власності (фотографії, текст, матеріал тощо), вбачається надзвичайно складним та економічно невигідним процесом.

Невнормована практика породжує випадки втручання держави у правове регулювання спадкування акаунтів. Першим прецедентом стало прийняття в 2015 р. в штаті Делавер закону «Про фідучіарний доступ до цифрових активів та цифрових акаунтів». Закон дозволяє у заповіті призначити фідучіарія (особистого представника), який контролюватиме акаунти

---

<sup>2</sup>Гузь Д. Спадкування віртуального майна. URL:<https://ilaw.center/spadkuvannya-virtualnoho-majna/> (дата звернення: 10.03.2024 р.)

померлого та його цифрове майно та може передати доступ до них визначеному члену сім'ї померлого.<sup>3</sup>

Аналізуючи проблеми дій з цифровим майном на випадок смерті, основною проблемою при спадкуванні цифрового майна є відсутність визначення поняття цифрове майно.<sup>4</sup>

Така практика стала основою для прийняття іншими штатами США схожих законів щодо доступу до акаунтів осіб, коли це прямо передбачено в заповіті, тобто виконавець такого заповіту отримує доступ до паролів, облікових записів в соціальних мережах та електронних скриньок спадкодавця. Проте, немає механізмів як це повинно працювати в частині комунікації з адміністраціями соціальних мереж, коли їхні сервіси не мають подібних можливостей та розцінюють це як крадіжку чи продаж акаунту.

Можливість передачі облікового запису «домену» (акаунту) спадково є складовою системи захисту прав та інтересів як фізичних, так і юридичних осіб. У випадку з фізичною особою, персональний сайт складає особисту значущість для конкретної людини. А після її смерті – і для всіх членів сім'ї. У випадку, коли в мережі Інтернет зберігалися об'єкти інтелектуальної власності, вірші, музика, художні твори. Зі смертю автора може зникнути і вся його праця. Коли йдеться про юридичну особу група в соціальній мережі або на сайті може бути важливою частиною системи маркетингу і навіть основним інструментом отримання прибутку, наприклад, якщо це інтернет-магазин або комерційні онлайн-сервіси.<sup>5</sup>

Практика показує, що права прогалина в цій площині потребує вдосконалення. Прикладом цього слугує випадок, який стався на азійській торговій е-платформі Taobao, коли молода дівчина, власниця Інтернет-магазину, померла, то її магазин, який існував лише у віртуальному вимірі, припинив роботу, а попередні замовлення не були виконані. Наречений дівчини просив компанію надати йому доступ до магазину його дівчини, проте, компанія взяла на себе розпорядження Інтернет-магазином до винесення остаточного рішення судом щодо цієї ситуації.

Отже, підсумовуючи, вкотре необхідно наголосити, що у двадцять першому столітті неабиякої актуальності набирає проблема спадкування віртуального майна, особливо баз даних, які розміщуються на облікових записах у соціальних мережах.

---

<sup>3</sup>Віртуальна власність: Проблеми та перспективи. С. 14 URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/12666/Nova%20era.pdf?sequence=1> (дата звернення: 10.03.2024 р.)

<sup>4</sup>Некіт К.Г. Деякі проблеми акантів в соціальних мережах як об'єктів в цивільному обігу. *Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України*. Серія: Цивільне право та процес, сімейне право, міжнародне приватне право. Вип. 16. 2018. С. 95 URL: [https://www.researchgate.net/profile/Kateryna-Nekit/publication/328890538\\_Deaki\\_problemi\\_akauntiv\\_u\\_socialnih\\_merezah\\_ak\\_ob'ektiv\\_civilnogo\\_obigu/links/5be9d2564585150b2bb236fd/Deaki-problemi-akauntiv-u-socialnih-merezah-ak-obektiv-civilnogo-obigu.pdf](https://www.researchgate.net/profile/Kateryna-Nekit/publication/328890538_Deaki_problemi_akauntiv_u_socialnih_merezah_ak_ob'ektiv_civilnogo_obigu/links/5be9d2564585150b2bb236fd/Deaki-problemi-akauntiv-u-socialnih-merezah-ak-obektiv-civilnogo-obigu.pdf) (дата звернення: 10.03.2024 р.)

<sup>5</sup>Фомічова Н.В. До питання правового регулювання в ІТ-сфері. С. 2 URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/11180/FOMICHOVA%20N%20V.pdf?sequence=1> (дата звернення: 10.03.2024 р.)

Однією з найбільших проблем у процесі правової регламентації спадкування нематеріальної віртуальної власності є те, що перелік таких речей, які можуть складати таке майно є надзвичайно широкий та варіюється залежно від технологічних можливостей тієї чи іншої соціальної мережі. Також важливо брати до уваги цінність таких речей, адже одні складають суто майнову цінність, а інші, як листи, фотографії, загалом облікові записи несуть суб'єктивну, емоційну цінність для родичів померлого власника.

Спроби великих компаній унормувати порядок спадкування об'єктів віртуальної власності демонструють дещо хаотичний характер, а окремі спроби законодавчого закріплення процедури спадкування часто не призводять до реального захисту волі померлої щодо подальшої долі їх облікових записів в соціальних мережах чи електронних скриньок.

Найперше необхідно унормувати процес спадкування такого майна. Вчені наголошують, що це можна досягти шляхом зрівняння віртуального та звичайного майна. Також необхідно законодавчо закріпити охорону інтелектуальних прав на таке майно, адже спадкування авторських прав потрібно реєструвати та отримувати відповідний документ, а з кожною фотографією, відео чи текстом, розмішеним в Інтернеті, персональному обліковому записі, така процедура є складною й економічно не вигідною.

Такі новації в національному законодавстві пришвидшили б розвиток інституту спадкування, зокрема, віртуального майна із орієнтацією на всесвітній прогресивний досвід, який формується в умовах цифровізації.